

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تعیین «فعالیت‌های انگیزشی مطالعه در مراکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان»، از طریق بررسی نظرات مربیان در سطح مراکز کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران، از فروردین ۱۳۸۷ تا پایان تیر ۱۳۸۷، انجام شده است. روش تحقیق، پیمایشی-توصیفی است. نتایج حاصل از پژوهش حاکی از آن است که ۷۳/۲ درصد مربیان کانون معتقدند انجام فعالیت‌های عام فرهنگی بیشترین تأثیر را بر ایجاد انگیزه مطالعه در بین کودکان و نوجوانان دارد. فعالیت‌های هنری با ۳۷/۵ درصد در رتبه دوم، و فعالیت‌های ادبی با ۲۷/۷ درصد در رتبه سوم تأثیرگذاری بر ایجاد انگیزه مطالعه در کودکان و نوجوانان قرار دارند. از دید مربیان کانون، گروه‌های سنی «الف» علاقه خاصی به فعالیت‌های خاص هنری دارند. گروه سنی «ب» تمایل زیادی به فعالیت‌های عام فرهنگی و خاص هنری و اسلامی دارند. گروه سنی «ج» بیشترین علاقه را، در مقایسه با سایر گروه‌ها، به فعالیت‌های فرهنگی، ادبی، علمی، و اسلامی دارند. گروه سنی «د» به فعالیت‌های خاص ادبی و علمی بیش از فعالیت‌های هنری، فرهنگی، و اسلامی علاقه دارند. گروه سنی «ه» در مقایسه با سایر گروه‌ها، کمترین میزان علاقه را به فعالیت‌های خاص هنری داشته و به فعالیت‌های ادبی و علمی علاقه بیشتری دارند.

کلیدواژه‌ها

انگیزش، مطالعه، کودکان و نوجوانان، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، انگیزه مطالعه

بررسی فعالیت‌های انگیزشی مطالعه در مراکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران از دیدگاه مربیان

مریم قنبرپور^۱ | دکتر زهرا ابادری^۲

دریافت: ۱۳۸۷/۵/۲۱ پذیرش: ۱۳۸۷/۹/۱۰

مقدمه

کتابخانه‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، که بیشتر با عنوان مراکز فرهنگی هنری نامیده می‌شوند، یکی از مهم‌ترین مراکز فعال در زمینه‌های فرهنگی و هنری برای گروه سنی کودک و نوجوان در ایران به‌شمار می‌روند. مراکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان^۲ از جمله مکان‌هایی هستند که با ارائه فعالیت‌های فرهنگی و هنری متنوع و نیز با برخورداری از مربیان فرهنگی، هنری، و ادبی مجرب و کارآزموده می‌توانند در جهت پرورش ذوق و افکار دانش‌آموزان و تقویت قدرت بیان، نگارش، و درک و فهم آنها، که از عوامل اساسی و بسیار مهم در ایجاد انگیزه مطالعه است، بسیار مؤثر و کارساز باشند (بهرامی، ۱۳۸۵). سابقه فعالیت کانون، که با هدف ایجاد امکانات لازم جهت رشد و پرورش فکری و ذوق کودکان و نوجوانان تأسیس شده است، به میانه دهه ۴۰ شمسی در سال ۱۳۴۴ بازمی‌گردد. فعالیت‌های این مرکز در مناطق مختلف کشور گسترده است. یکی از اصلی‌ترین و در عین حال، ارزشمندترین رسالت‌هایی که مراکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان برعهده دارند، غنی‌سازی اوقات فراغت اعضا، ایجاد زمینه مثبت و مساعد برای کتابخوان شدن آنها، و سوق دادن آنها به سمت مطالعه، آن هم با رغبت و تمایلی پایان‌ناپذیر است. مربیان فرهنگی کانون، با شناختی که از گرایش‌ها و استعدادها و توانایی‌های کودکان و نوجوانان در گروه‌های سنی مختلف

۱. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی کتابخانه مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج
maryamghanbarpour@yahoo.com
عضو هیئت علمی گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال
abazari39@yahoo.com
۲. به منظور حفظ اختصار، در این پایان‌نامه از کلمه «کانون» یا «کتابخانه‌های کانون» به جای مراکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران استفاده خواهد شد.

دارند، تلاش می‌کنند برای جذب بیشتر آنها فعالیت‌هایی با عنوان‌ها و شیوه‌های متنوع را برنامه‌ریزی کنند. فعالیت‌های رایج در مراکز فرهنگی عبارت‌اند از: قصه‌گویی، روخوانی کتاب، شعرخوانی، بحث آزاد، معرفی شخصیت، معرفی سرزمین، نشریه دیواری، بازی و سرگرمی، هنرهای دستی و کاردستی، اجرای نمایش عروسکی، نمایش فیلم، نمایش فیلم استریپ، سفرهای زیارتی و سیاحتی، شرکت در مراسم، بازدیدهای علمی و هنری، آشنایی با قرآن، احادیث و احکام، و مانند آن. این فعالیت‌ها، ضمن اینکه هرکدام اهداف خاص خود را دارند، در مجموع، هدفی واحد را که همان زمینه‌سازی برای کشف استعدادها و توانایی‌های اعضای کانون و علاقه‌مند نمودن آنها به کتاب و کتابخوانی است، دنبال می‌کنند (کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان استان تهران، ۱۳۸۴).

بنابراین، با توجه به ارتباط مؤثر فعالیت‌های متنوع و مثمر ثمر مراکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در ایجاد انگیزه مطالعه در کودکان و نوجوانان، پژوهشگر را بر آن داشت تا پژوهش خود را در این زمینه بنگارد. پژوهش‌های مختلفی در زمینه ایجاد انگیزه مطالعه صورت گرفته که نزدیک‌ترین پژوهش‌ها به پژوهش حاضر به شرح زیر می‌باشد:

در پژوهشی با عنوان «بررسی نقش معلم در ایجاد انگیزه مطالعه در دانش‌آموزان دختر پایه پنجم منطقه ۱۶»، که در دانشگاه الزهرا (س) با هدف بررسی نقش معلم در ایجاد انگیزه مطالعه در دانش‌آموزان توسط میرزایی انجام شد، تعداد ۲۰۰ نفر از دانش‌آموزان مدارس دخترانه پنجم ابتدایی (ارشاد، آزادی، پیک انقلاب، حجاب، و معصومه) در منطقه ۱۶ تهران به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شده و با روش‌های آماری محاسبه فراوانی، درصد فراوانی، و آزمون کاسکوئر مورد ارزیابی قرار گرفتند. نتایج حاصل از این تحقیق فرضیات پژوهش را مورد تأیید قرار داد: (۱) بین توجه معلم به مطالعه در محیط مدرسه و علاقه‌مندی دانش‌آموزان به مطالعه رابطه وجود دارد، (۲) بین توجه معلم به درس انشا و ادبیات فارسی و علاقه‌مندی دانش‌آموزان به مطالعه رابطه وجود دارد، (۳) بین وجود کتابخانه در مدرسه و تشویق دانش‌آموزان به امر مطالعه از طرف معلم رابطه وجود دارد، و (۴) بین زنگ مطالعه در مدارس و ترغیب دانش‌آموزان به مطالعه رابطه وجود دارد (میرزایی، ۱۳۸۵).

پژوهش دیگری توسط قنایزچی و داورپناه (۱۳۸۶) با عنوان «بررسی عوامل تسهیل‌کننده و بازدارنده مطالعه و رابطه نگرش به مطالعه و کتابخوانی با الگوی انگیزشی مزلو» با استفاده از روش پیمایشی، انگیزه مطالعه و کتابخوانی، و رابطه آن با الگوی انگیزشی مزلو را مورد بررسی قرار داده است. نمونه‌ای متشکل از ۱۵۳۵ نفر در دامنه سنی ۱۲ تا ۶۰ سال از چهار شهر

استان خراسان رضوی (کلات، تربت حیدریه، فردوس، و مشهد) به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب و پرسشنامه بین آنها توزیع شد. نتایج پژوهش نشان داد بالاترین سطح نیاز جامعه مورد مطالعه، «نیاز به احترام» است. نیازهای «تعلق و دوست داشتن»، «خودشکوفایی»، «ایمنی»، و «فیزیولوژیک» در مرتبه‌های بعدی قرار دارند. تمامی عوامل بازدارنده و تسهیل‌کننده مورد مطالعه در این پژوهش، نقش زیادی در بازدارندگی و تسهیل مطالعه و کتابخوانی داشته‌اند. آزمودنی‌ها، نسبت به مطالعه، نگرش مثبت داشته و این نگرش از جنبه شناختی بالاتر از جنبه هیجانی قرار دارد. بین افراد واقع در دامنه سنی ۳۱-۳۵ سال با افراد گروه‌های ۱۰-۱۵، ۱۶-۲۰، و ۲۱-۲۵ سال تفاوت، نگرش به مطالعه، پیدا شد. همچنین، افراد با مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر تفاوتی معنادار را با افراد با مدارک تحصیلی ابتدایی، راهنمایی، و دبیرستان، در گرایش به مطالعه، از خود نشان دادند. از سوی دیگر، نتایج تحلیل واریانس نشان داد بین مشاغل فرهنگی و سایر مشاغل مانند کارمندان، نظامیان، مشاغل آزاد، افراد بیکار و کارگران، تفاوت معناداری در گرایش به مطالعه وجود دارد. نتایج آزمون تی نشان داد زنان به‌طور معناداری نسبت به مردان دارای گرایش مثبت به مطالعه و کتابخوانی هستند.

ویگفیلد، گوتریه، تونکس و پرنسیویچ^۴ (۲۰۰۴) نیز پژوهشی با عنوان «انگیزه کودکان برای خواندن: اختصاصی بودن قلمرو و تأثیرات آموزشی» انجام داده‌اند. در این تحقیق، ماهیت و اختصاصی بودن قلمرو انگیزه خواندن مورد بحث قرار می‌گیرد. بخشی از این پژوهش، به بررسی تأثیر دو برنامه آموزش خواندن (آموزش خواندن مفهومی «کری»^۵ و آموزش با راهبرد چندگانه «اس. آی.»^۶) بر انگیزه درونی دانش‌آموزان پایه سوم برای خواندن و خودکفایی خواندن می‌پرداخت. هر یک از برنامه‌های خواندن در اواخر سال تحصیلی انجام گرفت و ۱۲ هفته طول کشید، تقریباً ۱۵۰ دانش‌آموز پایه سوم در برنامه «کری» و ۲۰۰ دانش‌آموز پایه سوم در برنامه آموزش «اس. آی.» شرکت کردند. نتایج تحلیل پاسخ‌های دانش‌آموزان، قبل و بعد از آزمون، نشان داد که انگیزه درونی دانش‌آموزان برای خواندن و خودکفایی خواندن فقط در گروه «کری» افزایش یافته است.

گوتریه^۷ (۲۰۰۶)، در طرح پژوهشی خود با عنوان «افزایش درک خواندن، انگیزه و دانش علمی از طریق آموزش خواندن مفهومی در یک تجربه با گستره ناحیه‌ای» که از سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۶ به طول انجامید، به بررسی تأثیر آموزش نوآورانه برای افزایش خواندن و درک مفاهیم، پرداخت، عوامل مداخله‌گر در این پژوهش عبارت بودند از: (۱) استفاده از اهداف دانش مفهومی برای آموزش خواندن، (۲) فراهم آوردن تجربه‌های ملموس، (۳) در اختیار قرار دادن گزینه‌هایی در مورد تکالیف و متن به دانش‌آموز،

4. Wigfield, Guthrie,
Tonks & Perencevich
5. CORI
6. SI.
7. Guthrie

۴) استفاده از متون جالب (اطلاعات علمی و ادبی)، و ۵) ترویج یادگیری مشارکتی. این پژوهش در مدارس دولتی با عنوان صلاحیت (آی)^۸ در منطقه آتلانتیک صورت گرفت. جامعه آماری شامل ۲۸۰ نفر در ۱۱ کلاس بود که در هر کدام از پایه‌های ۳-۵ با الگوی «کری»، و ۲۳۰ نفر در ۱۳ کلاس با الگوی راهبردی آموزش؛ که تقریباً ۹۵ دانش‌آموز از ۴ کلاس در یک دور، آموزش سنتی شرکت کردند. نتایج پژوهش که اساساً از تأثیرات آزمایشی در پایه‌های ۳، ۴، و ۵ تشکیل شده است نشان می‌دهد که آموزش خواندن مفهوم مدار «کری» بر آموزش با استراتژی و آموزش سنتی در این سه مورد برتری دارد:

۱) خواندن و درک مفاهیم (آزمون‌های استاندارد، درک چندمتنی و درک متن)، ۲) راهبردهای خواندن شامل فعال کردن پیش زمینه علمی، پرسش و پاسخ، جست‌وجو برای اطلاعات در متن، و ۳) انگیزه خواندن (سنجش طبق گزارش خود دانش‌آموز، ارزیابی معلم از تک‌تک دانش‌آموزان، و گزارش خود دانش‌آموزان از میزان خواندن). نتایج نشان داد که فعالیت‌های علمی تحقیقی که از لحاظ مفهومی با متن‌های جذاب پیوند دارند، باعث افزایش میزان خواندن و درک مفاهیم می‌شوند. بنابراین، کاربرد راهبرد آموزش در فضای علمی تحقیقی، توأم با حمایت انگیزه خواندن، نتایج چندگانه در علم و خواندن را افزایش می‌دهد. از طریق الگوسازی معادله ساختاری (سیم)^۹ رشد دانش‌آموز، اثبات شد که انگیزه خواندن باعث افزایش رشد علم به واسطه خواندن و درک مفاهیم و استنتاج می‌گردد.

پرسش اساسی در این تحقیق این است که چه نوع فعالیت‌های انگیزشی مطالعه فعالیت‌هایی که سبب ایجاد انگیزه مطالعه می‌شوند) در کتابخانه‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران وجود دارد؟ و این سؤال را در قالب ۸ سؤال فرعی مطرح ساخته‌ایم که به ترتیب تأثیر عبارت اند از:

۱. فعالیت‌های عام فرهنگی؛
۲. فعالیت‌های خاص هنری؛
۳. فعالیت‌های خاص ادبی؛
۴. فعالیت‌های خاص اسلامی؛
۵. فعالیت‌های خاص علمی بر ایجاد انگیزه مطالعه در گروه‌های سنی مختلف عضو کتابخانه‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران از دیدگاه مربیان؛
۶. رابطه بین نوع فعالیت‌های انگیزشی مطالعه و گروه‌های سنی مختلف بر ایجاد انگیزه مطالعه در گروه‌های سنی مختلف عضو کتابخانه‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران از دیدگاه مربیان؛

۷. نظرات مربیان درباره فعالیت‌هایی که سبب ایجاد انگیزه بیشتر به مطالعه می‌شود؛ و
۸. تأثیر انواع فعالیت‌های انگیزشی مطالعه (عام فرهنگی، خاص هنری، ادبی، اسلامی،
و علمی) بر گروه‌های سنی مختلف عضو کتابخانه‌های کانون پرورش فکری کودکان
و نوجوانان شهر تهران را مورد بررسی قرار داده است.

بیان مسئله

در دنیای پیچیده امروزی، داشتن مطالعه سبب موفقیت فرد و فزونی آگاهی او از مسائل
مختلف علمی و اجتماعی گردیده و نیز موجب ارتقای فرهنگ عمومی جامعه و توسعه
اقتصادی و فرهنگی آن می‌شود. برای ایجاد عادت به مطالعه و انگیزه‌های لازم در کودکان،
نوجوانان، جوانان، و حتی در بزرگسالان باید از دوران کودکی به این مسئله توجه شود و
خواندن مطالب به کودکان، قبل از ورود آنها به محیط مدرسه، توسط والدین انجام گیرد
تا گرایش به مطالعه در کودکان به وجود آید و زمانی هم که کودک پا به محیط مدرسه
می‌گذارد گفت‌وگو با او در مورد مطالعه و نشان دادن این مسئله به کودک که خواندن
مهم است می‌تواند عامل مؤثری در تشویق او به مطالعه باشد. به دلیل نقش حیاتی مطالعه
در زندگی هر فرد، و با توجه به اینکه گرایش به مطالعه و ایجاد انگیزه و رغبت به مطالعه
یک شبه پدید نمی‌آید، بلکه برای رسیدن به این مهم نیاز است که در هر فردی این مسئله
درونی شود و از خردسالی در فرد به وجود آید. پس اگر قرار است عادت‌های شکل گیرد و
علاقه و انگیزه‌های ایجاد گردد، بهتر است در همین زمان باشد (امانی و آذرنوید، ۱۳۸۰).

مراکز فرهنگی هنری و کتابخانه‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، با
امکاناتی که در اختیار دارند، نظیر مربیان کارآموده در زمینه‌های فرهنگی هنری و ادبی،
کتاب‌های خاص کودکان و نوجوانان با موضوعات مختلف، و وسایل سمعی و بصری
می‌توانند نقش بسزایی در بلوغ فکری و کاشتن بذر انگیزه و علاقه به مطالعه در مخاطبان
۶ تا ۱۶ سال داشته باشند (کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ۱۳۸۴).

این پژوهش بر آن است تا با توجه به نظرات مربیان مراکز فرهنگی هنری کانون
پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران به بررسی انواع فعالیت‌هایی که در این
مراکز مورد استفاده قرار می‌گیرد، و نیز میزان تأثیر فعالیت‌های فرهنگی، هنری، ادبی،
اسلامی، و علمی که سبب ایجاد انگیزه مطالعه می‌شوند، بپردازد. در این پژوهش سعی
شده انجام یا عدم انجام فعالیت‌های انگیزشی مطالعه در کلیه کتابخانه‌های کانون مورد
بررسی قرار گیرد و نیز مشخص گردد که گروه‌های سنی الف، ب، ج، د، و ه، به کدام یک
از فعالیت‌های فوق، انگیزه و رغبت بیشتری نشان می‌دهند. لذا این پژوهش در نظر دارد

تا با نتیجه‌گیری از بررسی نظرات مربیان، به مشکلات و محدودیت‌ها و مسائلی که مانع ایجاد انگیزه و رغبت به مطالعه در کودکان و نوجوانان می‌شود پی برده و در جهت رفع آنها پیشنهادها و راهکارهایی ارائه دهد که سبب بهبود شرایط در آینده گردد.

فرضیه پژوهش

مراکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در ایجاد انگیزه مطالعه در کودکان و نوجوانان نقش فعالی دارند.

تعاریف مفهومی و عملیاتی

انگیزش یا انگیزه: در لغت به معنی انگیزیدن، انگیزختن، تحریک، تحریض می‌باشد یا آنچه کسی را به کاری برمی‌انگیزاند (فرهنگ معین، ۱۳۶۲). انگیزش یک مفهوم وسیع است و دربرگیرنده نیازها، علایق، ارزش‌ها، گرایش‌ها، اشتیاق‌ها و مشوق‌هاست و منبع ارضای نیازها و رغبت‌ها محسوب می‌شود (قناویزچی و داورپناه، ۱۳۸۶).

فعالیت‌های انگیزشی مطالعه: در این پژوهش منظور از فعالیت‌های انگیزشی مطالعه فعالیت‌های عام فرهنگی، خاص هنری، ادبی، اسلامی، و علمی است که کانون از طریق آنها کودکان و نوجوانان را به مطالعه وا می‌دارد.

کتابخانه‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان: نوع خاصی از کتابخانه کودک است که از بسیاری جهات و به‌ویژه از حیث سازمان و تشکیلات و فعالیت‌های فرهنگی یا کتابخانه‌های کودک سایر کشورهای جهان متفاوت است. اصولاً کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان به‌عنوان یک سازمان مستقل که کارش منحصراً تأسیس و اداره کتابخانه کودک و مهم‌تر از آن نشر کتاب برای کودکان است در مقیاس جهانی یک سازمان کم‌نظیر است. کتابخانه‌های کانون، که مراکز فرهنگی هنری نامیده می‌شوند، کار خود را تنها به خدمات کتابداری محدود نمی‌کنند. در این کتابخانه‌ها یا مراکز فرهنگی - هنری برنامه‌های متنوعی همچون قصه‌گویی، معرفی کتاب، روخوانی کتاب، معرفی شخصیت، معرفی سرزمین، نمایش فیلم، اجرای نمایش و تئاتر، بازدیدهای علمی، آموزش نقاشی، خوشنویسی، موسیقی، و کارهای دستی انجام می‌شود.

همه این برنامه‌ها و کارهای فرهنگی و هنری را خود کتابداران و مربیان کانون ابداع کرده و در کتابخانه‌ها به راه انداخته‌اند. به این ترتیب، رواج این برنامه‌ها حاصل علاقه، تعهد، و خلاقیت خود مربیان و کتابداران و کارکنان کانون است (بهرامی، ۱۳۸۵). بنابراین، در این پژوهش دو اصطلاح «مرکز» و «کتابخانه» معادل هم به کار می‌روند و منظور از هر دو

شعبه‌های مختلف کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در سطح شهر تهران می‌باشد.

متغیرهای اساسی پژوهش

متغیر مستقل: مراکز فرهنگی و هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران.
متغیر وابسته: فعالیت‌های انگیزشی مطالعه.

جامعه پژوهش

در تحقیق حاضر جامعه آماری شامل ۲۱۲ مربی از ۳۱ مرکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان موجود در سطح شهر تهران می‌باشد.

روش پژوهش و توجیه روایی آن

در این پژوهش، از لحاظ دسته‌بندی تحقیقات برحسب نحوه گردآوری داده‌ها (طرح تحقیق)، از روش پیمایشی - توصیفی استفاده شده است، زیرا به توصیف فعالیت‌های انگیزشی مطالعه در مراکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران می‌پردازد.

برای تعیین روایی ابزار اندازه‌گیری ابتدا سه پرسشنامه بین سه تن از مربیان کانون توزیع گردید و ابهامات آنها درباره سؤال‌ها مشخص شد. بدین ترتیب، تعدادی از سؤال‌ها حذف و تعدادی دیگر جایگزین شد و در نهایت، پس از شفاف شدن و رفع ابهامات، برای تأیید نهایی پرسشنامه تهیه شده، از نظر استاد راهنما و استاد مشاور و مشاور آماری استفاده شد که بعد از انجام اصلاحات و تغییر برخی سؤال‌ها پرسشنامه اصلی تهیه و توزیع گردید.

تحلیل یافته‌ها

برای تحلیل ابعاد مختلف سؤال‌های پرسشنامه از روش آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شده است. نخست برای هر یک از ابعاد سؤال‌های پژوهش جدول توزیع فراوانی تهیه خواهد شد و سپس میزان اهمیت هر یک از ابعاد، با طرح فرضیه آماری تحلیل خواهد شد.

در بررسی‌های تحلیلی، قبل از انجام آزمون فرضیه‌ها، سطح آزمون (حداکثر خطای نوع اول قابل قبول α) را از قبل تعیین و سپس خروجی‌های به دست آمده را با آن مقایسه می‌کنند. در این پژوهش نیز، همانند اکثر تحقیقات، سطح آزمون برابر مقدار $\alpha=0.05$ در نظر گرفته شد. برای بررسی تحلیلی نیاز به طرح فرضیه آماری و آزمون آن می‌باشد. فرضیه به صورت فرض صفر و فرض مقابل بیان می‌شود و بر اساس شواهد به دست آمده از پژوهش، نتیجه آزمون منجر به قبول یا رد فرض صفر آماری می‌شود.

برای پذیرش یا رد فرض صفر آماری می‌توان از دو معیار سطح معناداری آزمون و یا مقایسه آماره آزمون با مقدار مربوط آن از روی جدول توزیع احتمالی آماره استفاده نمود.
در استفاده از سطح معناداری آزمون، در صورتی که مقدار آن کمتر از سطح آزمون (مقدار $\alpha=0.05$) باشد فرض صفر رد می‌شود در غیر این صورت دلایل کافی برای رد فرض صفر وجود نداشته و فرض

شماره مرکز	تعداد اعضای کانون	سال تأسیس	تعداد مربیان ثابت و پاره‌وقت در هر مرکز	تعداد پاسخ‌دهندگان از هر مرکز
مرکز شماره ۲	۵۰۰	بدون پاسخ	۶	۱
مرکز شماره ۵	۴۰۰	۴۶	۵	۲
مرکز شماره ۶	۵۱۵	۴۹	۶	۴
مرکز شماره ۷	۱۶۱	۵۰	۴	۳
مرکز شماره ۵	۵۴۰	بدون پاسخ	۴	۳
مرکز شماره ۹	۴۲۹	۴۵	۹	۸
مرکز شماره ۱۰	بدون پاسخ	۴۸	۷	۳
مرکز شماره ۱۱	۷۰۰	۴۵	۶	۶
مرکز شماره ۱۲	۵۰۰	بدون پاسخ	۶	۱
مرکز شماره ۱۴	بدون پاسخ	بدون پاسخ	۸	۵
مرکز شماره ۱۶	۹۵۴	بدون پاسخ	۷	۳
مرکز شماره ۱۸	بدون پاسخ	بدون پاسخ	۵	۴
مرکز شماره ۱۹	بدون پاسخ	۵۲	۲	۱
مرکز شماره ۲۰	۴۰۵	۳۱	۷	۷
مرکز شماره ۲۱	۶۵۴	۵۱	۷	۳
مرکز شماره ۲۲	۹۸۰	بدون پاسخ	۷	۵
مرکز شماره ۲۵	۶۵۰	۴۵	۷	۳
مرکز شماره ۲۶	۴۵۰	بدون پاسخ	۷	۳
مرکز شماره ۲۷	۳۶۰	۵۶	۳	۳
مرکز شماره ۲۸	۶۶۵	بدون پاسخ	۶	۲
مرکز شماره ۲۹	۴۱۹	بدون پاسخ	۵	۴
مرکز شماره ۳۰	۱۶۰۰	بدون پاسخ	۵	۳
مرکز شماره ۳۱	۳۳۰	بدون پاسخ	۶	۳
مرکز شماره ۳۲	۵۹۲	۷۳	۷	۴
مرکز شماره ۳۳	۸۳۸	۵۷	۶	۶
مرکز شماره ۳۴	۵۱۵	۷۵	۶	۲
مرکز شماره ۳۵	۱۲۸۰	۶۶	۷	۲
مرکز شماره ۳۷	۸۰۱	۷۰	۱۰	۹
مرکز شماره ۳۸	۷۹۴	بدون پاسخ	۱۰	۱
مرکز شماره ۳۹	۴۲۵	۷۷	۶	۴
مرکز شماره ۴۰	بدون پاسخ	۷۸	۵	۴
جمع کل	۱۶۴۵۷	--	۱۹۲	۱۱۲

جدول ۱

مشخصات مراکز مورد بررسی در پژوهش از لحاظ تعداد اعضا، سال تأسیس، و تعداد پاسخ‌دهندگان هر مرکز

صفر مورد تأیید قرار می‌گیرد.

در پاسخ به اولین سؤال اساسی تحقیق مبنی بر اینکه «چه نوع فعالیت‌های انگیزشی مطالعه در مراکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران وجود دارد؟»؛ به طور کلی ۵ دسته از فعالیت‌های اصلی در قالب ۳۵ فعالیت مشخص و تعریف شده، شناسایی و مورد بررسی قرار گرفت که این فعالیت‌ها شامل موارد زیر هستند:

- فعالیت‌های عام فرهنگی، شامل ۱۹ فعالیت قصه‌گویی، روخوانی کتاب، بحث آزاد، بحث کتاب، معرفی کتاب، معرفی شخصیت، معرفی سرزمین، نشریه دیواری، بازی و سرگرمی، شعرخوانی، هنرهای دستی و کاردستی، اجرای نمایش عروسکی، نمایش فیلم، نمایش فیلم استریپ، سفرهای زیارتی و سیاحتی، برگزاری مسابقات، فعالیت‌های تحقیقی، معرفی وقایع و ایام، نمایش خلاق.
- فعالیت‌های خاص هنری، شامل ۷ فعالیت عکاسی، نقاشی، سفالگری، خوشنویسی، فیلم‌سازی، سرود، نمایش عروسکی.
- فعالیت‌های خاص ادبی، شامل ۳ فعالیت آموزش شعر، طرح‌های ادبی، قصه‌نویسی
- فعالیت‌های خاص علمی، شامل ۴ فعالیت آشنایی با علم نجوم (ستاره‌شناسی)، آشنایی

عنوان فعالیت	بسیار زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	بسیار کم	جمع بالای متوسط	میانگین	میان
قصه‌گویی	۶۶/۱	۲۹/۴	۴/۶	۰	۰	۹۵/۵	۴/۶۱	۵
روخوانی کتاب	۵۹/۸	۳۲/۱	۶/۳	۱/۸	۰	۹۱/۹	۴/۵	۵
بحث آزاد	۲۷	۳۴/۲	۳۵/۱	۳/۶	۰	۶۱/۲	۳/۸۵	۴
بحث کتاب	۳۶	۴۳/۲	۱۹/۸	۰/۹	۰	۷۹/۲	۴/۱۴	۴
معرفی کتاب	۴۸/۲	۴۵/۵	۶/۳	۰	۰	۹۳/۷	۴/۴۲	۴
معرفی شخصیت	۱۹/۶	۴۸/۲	۲۸/۶	۳/۶	۰	۶۷/۸	۳/۸۴	۴
معرفی سرزمین	۱۰/۸	۵۱/۴	۳۲/۴	۴/۵	۰/۹	۶۲/۲	۳/۶۷	۴
نشریه دیواری	۲۸/۸	۴۵/۹	۲۱/۶	۳/۶	۰	۷۴/۷	۴	۴
بازی و سرگرمی	۳۱/۵	۲۹/۷	۲۶/۱	۹	۳/۶	۶۱/۲	۳/۷۷	۴
شعرخوانی	۴۲/۳	۴۳/۲	۱۲/۶	۱/۸	۰	۸۵/۵	۴/۲۶	۴
هنرهای دستی و کاردستی	۲۷/۹	۳۶/۹	۲۷	۷/۲	۰/۹	۶۴/۸	۳/۸۴	۴
اجرای نمایش عروسکی	۲۷/۶	۳۱	۲۸/۷	۱۱/۵	۱/۱	۵۸/۶	۳/۷۲	۴
نمایش فیلم	۱۶/۷	۲۷/۵	۳۸/۲	۹/۸	۷/۸	۴۴/۲	۳/۳۵	۳
نمایش فیلم استریپ	۱۵/۹	۲۲/۷	۳۶/۴	۲۰/۵	۴/۵	۳۸/۶	۳/۲۵	۳
سفرهای زیارتی و سیاحتی	۱۱/۳	۱۶/۱	۳۵/۵	۲۴/۲	۱۲/۹	۲۷/۴	۲/۸۹	۳
برگزاری مسابقات	۲۸/۶	۴۶/۴	۱۷	۸	۰	۷۵	۳/۹۶	۴
فعالیت‌های تحقیقی	۴۶/۴	۳۵/۷	۱۶/۱	۱/۸	۰	۸۲/۱	۴/۲۷	۴
معرفی وقایع و ایام	۱۳/۵	۳۹/۶	۳۶/۹	۹	۰/۹	۵۳/۱	۳/۵۶	۴
نمایش خلاق	۲۸/۸	۳۳/۳	۲۵/۲	۱۱/۷	۰/۹	۶۲/۱	۳/۷۷	۴

جدول ۲

توزیع فراوانی‌های میزان تأثیر انجام فعالیت‌های عام فرهنگی بر ایجاد انگیزه مطالعه

با علم زیست‌شناسی، نمایش فیلم‌های مربوط به زیست‌شناسی، کار با میکروسکوپ.

• فعالیت‌های خاص اسلامی شامل ۲ فعالیت آشنایی با قرآن و حدیث، آشنایی با احکام.

در پاسخ به دومین سؤال اساسی پژوهش مبنی بر اینکه «تأثیر فعالیت‌های عام فرهنگی بر ایجاد انگیزه مطالعه در گروه‌های سنی مختلف مراکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران از دیدگاه مریبان چگونه است؟»؛ از دید مریبان کانون، انجام فعالیت‌های قصه‌گویی، روخوانی کتاب، معرفی کتاب، شعرخوانی و فعالیت‌های تحقیقی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر ایجاد انگیزه به

نوع فعالیت	بسیار زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	بسیار کم	جمع بالای متوسط	میانگین	میان
عکاسی	۱۴/۶	۱۷/۱	۴۲/۹	۲۲	۲/۴	۳۱/۷	۳/۲	۳
نقاشی	۳۵/۲	۲۵/۹	۲۵	۹/۳	۴/۶	۶۱/۱	۳/۷۸	۴
سفالگری	۳۴/۲	۲۴/۳	۲۴/۳	۱۱/۷	۵/۴	۵۸/۵	۳/۷	۴
خوشنویسی	۲۶/۳	۲۸/۳	۲۹/۳	۱۱/۱	۵/۱	۵۴/۶	۳/۶	۴
فیلم‌سازی	۲۱/۷	۲۶/۱	۲۶/۱	۱۷/۴	۸/۷	۴۷/۸	۳/۳۵	۳
سرود	۱۷/۵	۲۷/۲	۳۹/۸	۱۰/۷	۴/۹	۴۴/۷	۳/۴۲	۳
نمایش عروسکی	۲۵	۲۷/۴	۳۱	۱۱/۹	۴/۸	۵۲/۴	۳/۵۶	۴

مطالعه در بین کودکان و نوجوانان هستند؛ در حالی که، نمایش فیلم، معرفی سرزمین، و معرفی وقایع و ایام تأثیر به مراتب کمتری دارند.

در پاسخ به سومین سؤال اساسی پژوهش مبنی بر اینکه «تأثیر فعالیت‌های خاص هنری بر ایجاد انگیزه مطالعه در گروه‌های سنی مختلف مراکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران از دیدگاه مریبان چگونه است؟» از دید مریبان کانون انجام فعالیت نقاشی و سفالگری از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر ایجاد انگیزه به مطالعه در بین کودکان و نوجوانان هستند؛ در حالی که، سرود تأثیر به نسبت کمتری بر ایجاد انگیزه به مطالعه دارد.

نوع فعالیت	بسیار زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	بسیار کم	جمع بالای متوسط	میانگین	میان
آموزش شعر	۳۴/۹	۵۰	۱۴	۱/۲	۰	۸۴/۹	۴/۱۹	۴
طرح‌های ادبی	۴۲/۳	۳۵/۱	۱۹/۸	۲/۷	۰	۷۷/۴	۴/۱۷	۴
قصه‌نویسی	۴۴/۷	۳۴/۳	۱۶/۲	۱/۹	۱	۸۱	۴/۲۴	۴

در پاسخ به چهارمین سؤال اساسی پژوهش مبنی بر اینکه «تأثیر فعالیت‌های خاص ادبی بر ایجاد انگیزه مطالعه در گروه‌های سنی مختلف مراکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران از دیدگاه مریبان چگونه است؟»؛ بر اساس نتایج به‌دست

جدول ۳

توزیع فراوانی‌های میزان تأثیر انجام فعالیت‌های خاص هنری بر ایجاد انگیزه مطالعه

جدول ۴

توزیع فراوانی‌های میزان تأثیر انجام فعالیت‌های خاص ادبی بر ایجاد انگیزه به مطالعه

آمده، به ترتیب قصه‌نویسی، آموزش شعر، و طرح‌های ادبی با میانگین امتیازی بالای ۴ تأثیر زیادی بر ایجاد انگیزه به مطالعه در بین کودکان و نوجوانان دارند. نتایج تحلیلی از انجام آزمون تی استیودنت تک‌نمونه‌ای نیز نشان داد که برای هر سه فعالیت در نظر گرفته شده، انجام این فعالیت‌ها تأثیر زیادی بر ایجاد انگیزه به مطالعه در کودکان و نوجوانان دارند و با تعریف مجموع سه متغیر به‌عنوان کل فعالیت ادبی نیز مشاهده شد که انجام فعالیت‌های خاص ادبی با میانگین ۴/۲۶ دارای تأثیر زیادی هستند. بررسی بیشتر با استفاده از نتایج آزمون فریدمن نشان داد که میزان تأثیر گذاری انجام هر یک از این سه فعالیت به یک میزان بوده و از اولویت متفاوت معناداری برخوردار نیستند، هر چند که قصه‌نویسی با میانگین رتبه ۲/۱۱ تأثیر بیشتری را بر ایجاد انگیزه به مطالعه در بین کودکان و نوجوانان دارد.

جدول ۵

توزیع فراوانی‌های میزان تأثیر انجام فعالیت‌های خاص اسلامی بر ایجاد انگیزه به مطالعه

نوع فعالیت	بسیار زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	بسیار کم	جمع بالای متوسط	میانگین	میان
آشنایی با قرآن و حدیث	۱۷/۶	۳۹/۲	۳۶/۵	۵/۴	۱/۴	۵۶/۸	۳/۶۶	۴
آشنایی با احکام	۱۶/۲	۲۹/۴	۴۸/۵	۵/۹	۰	۴۵/۶	۳/۵۶	۳

در پاسخ به پنجمین سؤال اساسی پژوهش مبنی بر اینکه «تأثیر فعالیت‌های خاص اسلامی بر ایجاد انگیزه مطالعه در گروه‌های سنی مختلف مراکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران از دیدگاه مربیان چگونه است؟»؛ براساس اطلاعات گردآوری شده در پژوهش مشاهده شد که ۵۶/۸ درصد مربیان آشنایی با قرآن و حدیث را تا حد زیاد و ۳۳/۵ درصد تا حد متوسط بر ایجاد انگیزه به مطالعه در کودکان و نوجوانان مؤثر دانسته‌اند. ۴۵/۶ درصد تأثیر آشنایی با احکام را در حد زیاد و ۴۸/۵ درصد تا حد متوسطی بر ترغیب کودکان و نوجوانان به مطالعه ارزیابی نموده‌اند. نتایج آزمون تی استیودنت نشان داد که انجام این فعالیت‌ها تأثیر متوسط به بالایی بر ایجاد انگیزه به مطالعه کودکان و نوجوانان دارند و با تعریف مجموع دو متغیر به‌عنوان کل فعالیت‌های اسلامی نیز مشاهده شد که انجام فعالیت‌های خاص اسلامی با میانگین ۳/۶۰ بر ایجاد انگیزه به مطالعه تأثیر گذار است.

جدول ۶

توزیع فراوانی‌های میزان تأثیر انجام فعالیت‌های خاص علمی بر ایجاد انگیزه به مطالعه

نوع فعالیت	بسیار زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	بسیار کم	جمع بالای متوسط	میانگین	میان
آشنایی با علم نجوم	۳۳/۳	۲۵	۴۱/۷	۰	۰	۵۸/۳	۳/۹۲	۴
آشنایی با علم زیست‌شناسی	۴۱/۷	۵۰	۸/۳	۰	۰	۹۱/۷	۳/۶۷	۳
نمایش فیلم‌های مربوط به زیست‌شناسی	۱۶/۷	۱۶/۷	۶۶/۷	۰	۰	۳۳/۴	۳/۵	۳
کار با میکروسکوپ	۳/۳۳	۳۳/۳	۳۳/۳	۰	۰	۶۶/۶	۴	۴

در پاسخ به ششمین سؤال اساسی پژوهش مبنی بر اینکه «تأثیر فعالیت‌های خاص علمی بر ایجاد انگیزه به مطالعه در گروه‌های سنی مختلف مراکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران از دیدگاه مربیان چگونه است؟»؛ براساس اطلاعات گردآوری شده در پژوهش مشخص شد که کار با میکروسکوپ، ستاره‌شناسی، آشنایی با زیست‌شناسی، و نمایش فیلم‌های مربوط به زیست‌شناسی بر ایجاد انگیزه مطالعه در بین کودکان و نوجوانان مؤثر هستند. بررسی تحلیلی با استفاده از نتایج آزمون تی استیودنت نشان داد که آشنایی با زیست‌شناسی و نمایش فیلم‌های مربوط به زیست‌شناسی تأثیر معنادار چندانی بر ایجاد انگیزه مطالعه کودکان و نوجوانان ندارند. در مورد ستاره‌شناسی و کار با میکروسکوپ، می‌توان گفت که تأثیر آنها بر تشویق کودکان به مطالعه در حد متوسط به بالایی می‌باشد.

انواع فعالیت‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
فعالیت‌های فرهنگی	۸۲	۷۲/۲
فعالیت‌های هنری	۴۲	۳۷/۵
فعالیت‌های ادبی	۱۷	۱۵/۲
فعالیت‌های اسلامی	۱۳	۱۱/۶

جدول ۷

مقایسه میزان تأثیرگذاری فعالیت‌های مختلف بر ایجاد انگیزه به مطالعه

در پاسخ به هفتمین سؤال اساسی پژوهش مبنی بر اینکه «نظرات مربیان درباره تأثیر انواع فعالیت‌های انگیزشی مطالعه (عام فرهنگی، خاص هنری، خاص ادبی، خاص اسلامی، خاص علمی) بر گروه‌های سنی مختلف چگونه است؟»؛ در بررسی مربوط به میزان علاقه گروه‌های سنی مختلف به مطالعه از دید مربیان کانون به ترتیب گروه سنی «ج» از دید ۷۲/۳ درصد مربیان کانون، گروه سنی «ب» از دید ۵۶/۵ درصد، گروه سنی «الف» از دید ۲۶/۱ درصد، گروه سنی «د» از دید ۲۳/۲ درصد و گروه سنی «ه» از دید ۱۵/۲ درصد مربیان کانون بیشترین میزان علاقه به مطالعه را نشان می‌دهند.

- در بررسی میزان تمایل کودکان و نوجوانان به فعالیت‌های عام فرهنگی، از دید مربیان کانون، به ترتیب گروه سنی «ج»، گروه سنی «ب»، گروه سنی «د»، گروه سنی «ه» و گروه سنی «الف» در اولویت اول تا پنجم قرار دارند.
- در بررسی میزان تمایل کودکان و نوجوانان به فعالیت‌های خاص هنری، از دید مربیان کانون، به ترتیب گروه سنی «الف»، گروه سنی «ب»، گروه سنی «ج»، گروه سنی «د» و گروه سنی «ه» در اولویت اول تا پنجم قرار دارند.
- در بررسی میزان رغبت کودکان و نوجوانان به فعالیت‌های خاص ادبی، از دید مربیان، ترتیب گروه سنی «ج»، گروه سنی «د»، گروه سنی «ه»، گروه سنی «ب» و گروه سنی «الف» در اولویت اول تا پنجم قرار دارند.

- در بررسی میزان علاقه کودکان و نوجوانان به فعالیت‌های خاص اسلامی، از دید مربیان کانون، به ترتیب گروه سنی «ج»، گروه سنی «ب»، گروه سنی «د»، گروه سنی «ه» و گروه سنی «الف» در اولویت اول تا پنجم قرار دارند.
 - در بررسی میزان تمایل کودکان و نوجوانان به فعالیت‌های خاص علمی، از دید مربیان کانون، به ترتیب گروه سنی «ج»، گروه سنی «د»، گروه سنی «ه»، گروه سنی «ب» و گروه سنی «الف» در اولویت اول تا پنجم قرار دارند.
- در پاسخ به هشتمین سؤال اساسی پژوهش مبنی بر اینکه «نظرات مربیان درباره آن

گروه سنی فعالیت‌ها	گروه سنی الف	گروه سنی ب	گروه سنی ج	گروه سنی د	گروه سنی ه
عام فرهنگی	اولویت پنجم	اولویت دوم	اولویت اول	اولویت سوم	اولویت چهارم
خاص هنری	اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	اولویت چهارم	اولویت پنجم
خاص ادبی	اولویت پنجم	اولویت چهارم	اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم
خاص علمی	اولویت پنجم	اولویت چهارم	اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم
خاص اسلامی	اولویت پنجم	اولویت دوم	اولویت اول	اولویت سوم	اولویت چهارم

جدول ۸

مقایسه اولویت تمایل گروه‌های سنی
به فعالیت‌های مختلف کانون

دسته از فعالیت‌هایی که سبب ایجاد انگیزه بیشتر به مطالعه در مراکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران می‌شود؟»؛ یک سؤال در پرسشنامه (سؤال ۴۲) مطرح شد و نتایج تحقیق نشان داد که ۷۳/۲ درصد مربیان کانون معتقدند انجام فعالیت‌های عام فرهنگی بیشترین تأثیر را بر ایجاد انگیزه به مطالعه در بین کودکان و نوجوانان دارد. از لحاظ میزان تأثیرگذاری بر ایجاد انگیزه به مطالعه در کودکان و نوجوانان، فعالیت‌های هنری با ۳۷/۵ درصد، در رتبه دوم؛ و فعالیت‌های ادبی با ۲۷/۷ درصد، در رتبه سوم قرار دارند.

بررسی تحلیلی فرضیه پژوهش

در این بخش فرضیه پژوهشی مورد آزمون قرار می‌گیرد. با توجه به قسمت‌های پیشین در مورد اینکه انجام فعالیت‌های مختلف در مراکز کانون تأثیر زیادی در ایجاد انگیزه به مطالعه در کودکان و نوجوانان دارد، در این بخش فرضیه اساسی پژوهش مبنی بر اینکه «مراکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در ایجاد انگیزه به مطالعه در کودکان و نوجوانان نقش فعالی دارند.» مورد آزمون قرار گرفت. با توجه به اینکه تعداد کل فعالیت‌های قابل انجام در نظر گرفته شده در این تحقیق برابر ۳۵ فعالیت می‌باشد، مراکز کانون از لحاظ سطح انجام فعالیت به سه گروه با فعالیت کم، با فعالیت متوسط، و مراکز

فعال تقسیم شدند. نحوه تقسیم‌بندی مراکز بدین صورت می‌باشد که در صورتی که مرکزی کمتر از ۱۲ فعالیت را انجام دهد به‌عنوان فعالیت کم، مرکزی که بین ۱۲ تا ۲۴ فعالیت را انجام دهد با فعالیت متوسط، و بیش از ۲۴ فعالیت به‌عنوان فعال در نظر گرفته می‌شوند. بر این اساس، با فرض نرمال بودن توزیع متغیر و با استفاده از آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای، فرضیه پژوهشی با طرح فرضیه صفر و مقابل، به زبان آماری، به‌صورت زیر مورد آزمون قرار گرفت:

فرض صفر: سطح انجام فعالیت‌های (فرهنگی، هنری، ادبی، علمی، و اسلامی) در مراکز مختلف کانون در حد متوسط و کمی است.

فرض مقابل: سطح انجام فعالیت‌های (فرهنگی، هنری، ادبی، علمی، و اسلامی) در مراکز مختلف کانون در حد زیادی است.

در جدول ۹ نتایج آزمون تی استیودنت تک‌نمونه‌ای برای متغیرهای مربوط به فعالیت‌های هنری ارائه شده است.

نتایج آزمون تی استیودنت از داده‌های گردآوری شده در جدول ۹ نشان می‌دهد که چون

نام متغیر	تعداد افراد فونه	میانگین	انحراف معیار	آماره آزمون	درجه آزادی	مقدار تی جدول	نتیجه آزمون
سطح انجام فعالیت	۱۱۲	۲۶/۹	۳/۳۰	۹/۴۷۸	۱۱۱	۱/۶۵	رد فرض صفر آماری

جدول ۹

نتیجه آزمون تی استیودنت در مورد
نقش فعال مراکز کانون

مقدار آماره آزمون (۹/۴۷۸) از مقدار تی متناظر در جدول توزیع احتمال تی استیودنت (۱/۶۵) بزرگ تر می‌باشد، فرض صفر آماری برای این متغیر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود. رد فرض صفر آماری تأیید می‌کند که سطح انجام فعالیت‌های (فرهنگی، هنری، ادبی، علمی، و اسلامی) در مراکز مختلف کانون بالا بوده و این مراکز نقش فعالی در ایجاد انگیزه به مطالعه در بین کودکان و نوجوانان دارند.

خلاصه یافته‌ها و نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج پژوهش از بین ۲۶ مرکز که تعداد اعضای کانون خود را اعلام نموده‌اند، تعداد کل اعضای این مراکز برابر ۱۶,۴۵۷ نفر اعلام شده بود که بیشترین تعداد اعضا مربوط به مرکز شماره ۳۰ با ۱۶۰۰ نفر عضو و کمترین تعداد مربوط به مرکز شماره ۷ با ۱۶۱ عضو می‌باشد. بیشترین شرکت‌کنندگان در پژوهش از مرکز شماره ۳۷ به تعداد ۹ مربی و مرکز شماره ۹ به تعداد ۸ نفر مربی بودند. ۹۸ درصد از مربیان را زنان و ۲ درصد را مردان تشکیل می‌دادند که اکثریت مربیان دارای سن ۲۶ تا ۳۳ سال و از مربیان جوان

شاغل در این کانون‌ها هستند که ۵۶/۴ درصد از کل مربیان را تشکیل می‌دهند. از بین ۱۱۲ نفر مربی، ۹۵ نفر به هر دو سؤال مدرک تحصیلی و رشته تحصیلی پاسخ داده بودند که ملاحظه شد تنها ۱۴/۷ درصد مربیان دارای مدرک کتابدارای هستند و ۸۵/۳ درصد آنها در رشته‌های دیگری تحصیل نموده‌اند. ۱۶/۹ درصد مربیان دارای مدرک دیپلم یا پایین‌تر، ۲۵/۳ درصد دارای مدرک فوق‌دیپلم، ۵۵/۸ درصد دارای مدرک لیسانس، و ۲/۱ درصد دارای مدرک فوق‌لیسانس و بالاتر هستند.

۶۹/۷ درصد مربیان کانون به صورت تمام‌وقت و ۳۰/۳ درصد به صورت پاره‌وقت مشغول انجام فعالیت هستند. ۲۵/۲ درصد از مربیان کانون، که به صورت پاره‌وقت مشغول فعالیت بودند، کمتر از ۱۰ سال و تنها ۵ درصد آنها بیش از ۱۰ سال سابقه فعالیت داشتند. با توجه به هدف اصلی پژوهش مبنی بر تعیین فعالیت‌های انگیزشی مطالعه در مراکز فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان (کتابخانه‌های کانون) شهر تهران از طریق بررسی نظرات مربیان، نتایج تحقیق نشان داد که ۷۳/۲ درصد مربیان کانون معتقدند که انجام فعالیت‌های عام فرهنگی بیشترین تأثیر را بر ایجاد انگیزه به مطالعه در بین کودکان و نوجوانان دارد. فعالیت‌های هنری با ۳۷/۵ درصد، در رتبه دوم و فعالیت‌های ادبی با ۲۷/۷ درصد در رتبه سوم از لحاظ تأثیرگذاری بر ایجاد انگیزه به مطالعه در کودکان و نوجوانان دارند. از دید مربیان کانون، گروه سنی «الف» علاقه خاصی به فعالیت‌های خاص هنری دارند و در مقایسه با سایر گروه‌ها، تمایل چندانی به فعالیت‌های فرهنگی، ادبی، علمی، و اسلامی ندارند. افراد گروه سنی «ب» تمایل نسبتاً زیادی به فعالیت‌های عام فرهنگی و خاص هنری و اسلامی دارند و تمایل کمتری به فعالیت‌های ادبی و علمی از خود نشان می‌دهند. افراد گروه سنی «ج» در مقایسه با سایر گروه‌ها، بیشترین علاقه را به فعالیت‌های فرهنگی، ادبی، علمی، و اسلامی دارند و تمایل به نسبت کمتری به فعالیت‌های خاص هنری از خود نشان می‌دهند. گروه سنی «د» به فعالیت‌های خاص ادبی و علمی بیش از فعالیت‌های هنری، فرهنگی، و اسلامی علاقه دارند. گروه سنی «ه» نیز، در مقایسه با سایر گروه‌ها، کمترین میزان علاقه را به فعالیت‌های خاص هنری داشته و به فعالیت‌های ادبی و علمی علاقه بیشتری دارند.

منابع

- امانی، غفور؛ آذرنوید، فریده (۱۳۸۰). *کتابخانه‌های مدارس و نقش آنها در ایجاد عادت مطالعه در دانش‌آموزان*. اردبیل: تراز.
- بهرامی، عرفان (۱۳۸۵). «بررسی تأثیر فعالیتهای فرهنگی هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان بر

پیشرفت تحصیلی خواندن و نوشتن دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی شهرستان پاوه در سال تحصیلی ۸۳-۸۲. پایان نامه کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه تربیت معلم تهران.

قنایزچی، محمدعلی؛ داورپناه، محمدرضا (۱۳۸۶). «بررسی عوامل تسهیل کننده و بازدارنده مطالعه و رابطه انگیزش به مطالعه و کتابخوانی با الگوی انگیزشی مزلو». *کتابداری و اطلاع رسانی*، ۴۰ (۴). بازیابی از: www.aqlibrary.ir، ۸ اردیبهشت ۱۳۸۷، از:

کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان استان تهران (۱۳۸۴). بازیابی ۱۷ خرداد ۱۳۸۷، از:

www.kanoonparvareh.com

معین، محمد (۱۳۶۲). *فرهنگ فارسی*. ج ۱. تهران: امیرکبیر.

میرزایی، صغری (۱۳۸۵). «بررسی نقش معلم در ایجاد انگیزه جهت مطالعه در دانش آموزان دختر پایه پنجم منطقه ۱۶». پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه الزهرا (س).

Guthrie, John T. (2006). "Increasing reading comprehension, motivation and science knowledge through concept oriented reading instruction in a district- wide experiment". Retrieved June 11, 2008, from: <http://www.eric.ed.gov/>

Wigfield, A. ... [et al]. (2004). "Children's motivation for reading: Domain specificity and instructional influences". *Journal of Educational Research*, 97: 299 - 309. Retrieved June 11, 2008, from: <http://www.heldref.org>